

BS/11/2013

**MOBILNOŚĆ I ELASTYCZNOŚĆ
ZAWODOWA POLAKÓW**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 11 stycznia 2012 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

- ▶ W ciągu ostatnich pięciu lat niespełna jedna trzecia aktywnych zawodowo dorosłych Polaków (31%) przynajmniej raz zmieniała miejsce pracy.
- ▶ Obecnie co szósty pracujący (16%) deklaruje, że zamierza zmienić zatrudnienie, w tym co szesnasty (6%) chce to zrobić jak najszybciej. Ponad jedna piąta zatrudnionych (22%) raczej nie zamierza szukać nowej pracy, a prawie trzykrotnie większa grupa (60%) w ogóle nie rozważa takiej ewentualności.
- ▶ Wprawdzie jedynie co szósty aktywny zawodowo Polak planuje zmianę zatrudnienia, jednak w przypadku otrzymania oferty pracy lepiej płatnej, choć niezgodnej z posiadanymi kwalifikacjami, aż połowa pracujących (51%) skłonna byłaby zmienić obecne zatrudnienie, w tym co piąty (21%) nie miałby w tym względzie żadnych wahań.
- ▶ Mimo że gotowość do zmiany zatrudnienia pod warunkiem uzyskania lepszych dochodów jest stosunkowo wysoka, aż trzy czwarte aktywnych zawodowo respondentów (76%, od roku 2009 wzrost o 5 punktów) twierdzi, że znalezienie innej pracy, przynoszącej dochody podobne do obecnie uzyskiwanych, byłoby dla nich trudne.
- ▶ Obecnie deklarowana skłonność Polaków do poświęceń w celu znalezienia pracy jest istotnie większa niż przed czterema laty. Znacząco wzrosła przede wszystkim gotowość do podnoszenia posiadanych kwalifikacji oraz uczenia się nowego zawodu.

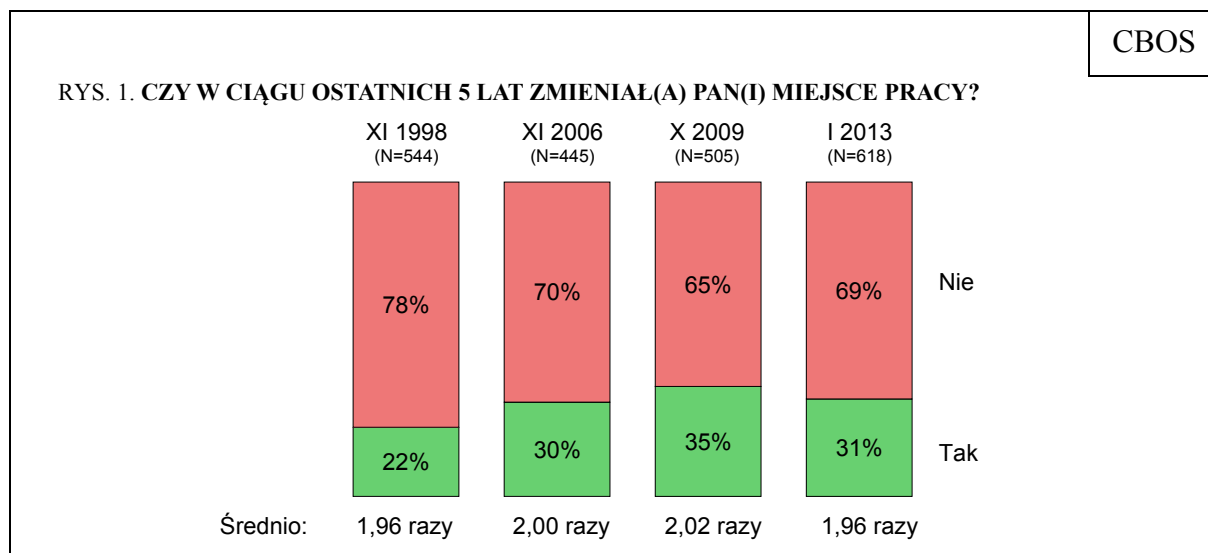
W styczniowym sondażu¹ postanowiliśmy sprawdzić, czy w związku z wciąż odczuwanymi skutkami światowego kryzysu ekonomicznego i związaną z tym niepewnością co do sytuacji na rynku pracy, a zarazem z coraz wyższym poziomem satysfakcji Polaków z wykonywanej przez nich pracy² zmniejsza się ich mobilność zawodowa oraz deklarowana chęć zmiany zatrudnienia. Wszystkich respondentów – bez względu na ich obecny status zawodowy – zapytaliśmy, jakie działania skłonni byłiby podjąć w celu otrzymania pracy lub zmiany na lepszą.

MOBILNOŚĆ ZAWODOWA

Jak wynika z deklaracji, w ciągu ostatnich pięciu lat niespełna jedna trzecia aktywnych zawodowo dorosłych Polaków (31%) zmieniała miejsce pracy – przeciętnie dwa razy. Mając na uwadze fakt, że okres pięcioletni, o który pytaliśmy, nie jest całkowicie rozłączny z poprzednim pomiarem, można dostrzec, że w ciągu niespełna czterech lat od tamtego badania zmniejszyła się grupa osób zmieniających pracę. Minimalnie rzadsza jest również częstość zmiany zatrudnienia (spadek wartości średniej z 2,02 do 1,96). Tym samym wyhamowany został dotychczasowy trend wskazujący na systematyczny wzrost mobilności zawodowej w Polsce.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (272) przeprowadzono w dniach 3–9 stycznia 2013 roku na liczącej 1227 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Zob. komunikat CBOS „Zadowolenie z pracy i jej oceny”, styczeń 2013 (oprac. R. Boguszewski).

W ciągu ostatnich pięciu lat miejsce zatrudnienia zmieniali przede wszystkim najmłodszy pracujący – w wieku od 18 do 24 lat (54% z nich przynajmniej raz zmieniali pracę) oraz od 25 do 34 lat (44%), a ponadto aktywni zawodowo mieszkańcy największych miast (42%), badani niepraktykujący religijnie (50%), uzyskujący najniższe dochody *per capita* (40%), negatywnie oceniający swoją sytuację materialną (39%), a spośród grup społeczno-zawodowych – głównie pracownicy usług (50%) oraz robotnicy niewykwalifikowani (42%). Płeć oraz poziom wykształcenia pracowników w zasadzie nie różnicują ich mobilności zawodowej (zob. tabele aneksowe).

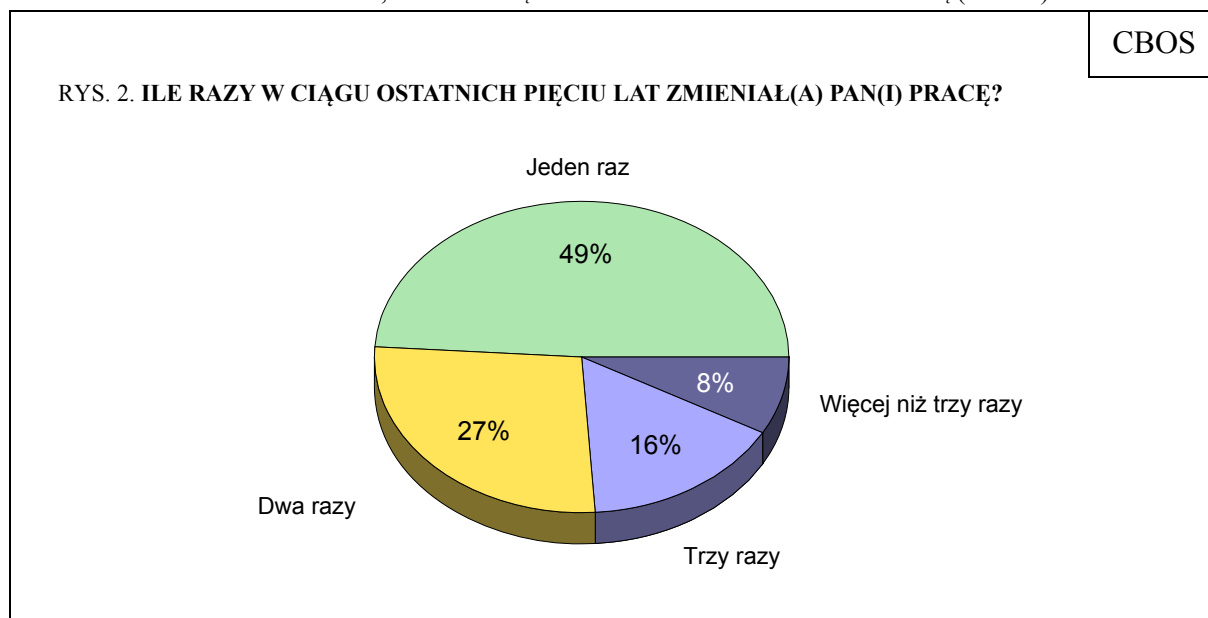
W grupach wyróżnionych ze względu na typ własności zakładu pracy najniższym poziomem mobilności zawodowej cechują się właściciele prywatnych gospodarstw rolnych oraz osoby w nich zatrudnione (tylko 4% z nich zmieniali pracę w ostatnich latach). Na zmianę pracodawcy relatywnie rzadko decydowali się pracownicy instytucji publicznych (19%). Najwyższym poziomem mobilności zawodowej charakteryzują się osoby zatrudnione w spółkach właścicieli prywatnych i państwa oraz w całkowicie prywatnym sektorze pozarolniczym (w obu grupach przynajmniej raz zmieniali pracę w ostatnich latach po 41% badanych).

Tabela 1

Formy własności zakładu pracy:	Czy w ciągu ostatnich 5 lat zmieniał(a) Pan(i) miejsce pracy?	
	Tak, przynajmniej raz	Nie
	w procentach	
– instytucja państwowa, publiczna	19	81
– spółka właścicieli prywatnych i państwa	41	59
– sektor prywatny poza rolnictwem	41	59
– prywatne gospodarstwo rolne	4	96
Ogół badanych	31	69

Wśród osób, które w minionych pięciu latach zmieniały pracę, połowa (49%) uczyniła to jeden raz, ponad jedna czwarta (27%) – dwa razy, jedna szоста (16%) – trzy razy, a nieliczni (8%) jeszcze więcej.

ODPOWIEDZI OSÓB, KTÓRE W CIĄGU OSTATNICH 5 LAT ZMIENIAŁY PRACĘ (N=191)

Obecnie co szósty aktywny zawodowo respondent (16%) deklaruje, że zamierza zmienić pracę, przy czym co szesnasty (6%) chce to zrobić jak najszybciej. Ponad jedna piąta pracujących Polaków (22%) raczej nie zamierza szukać nowej pracy, a niemal trzykrotnie większa grupa (60%) w ogóle nie rozważa takiej możliwości. Oznacza to, iż mimo rosnącego poziomu zadowolenia z pracy³ odsetek osób bezwzględnie chcących ją utrzymać nieznacznie maleje od 2006 roku. Liczba pracowników wyrażających zamiar zmiany zatrudnienia pozostaje w zasadzie stabilna, natomiast rośnie odsetek tych, którzy wprawdzie nie są przekonani do zmiany pracy, ale nie wykluczają takiej ewentualności.

Tabela 2

Czy aktualnie zamierza Pan(i) zmienić swoją główną pracę?	Wskazania pracowników według terminów badań			
	XI 1998 (N=407)	XI 2006 (N=445)	X 2009 (N=505)	I 2013 (N=618)
	w procentach			
Tak, najszybciej jak to będzie możliwe	4	7	7	6
Tak, ale nie w najbliższym czasie	11	8	9	10
Raczej nie	24	15	19	22
Nie	60	69	64	60
Trudno powiedzieć	1	1	1	2

³ Zob. komunikat CBOS „Zadowolenie z pracy i jej oceny”, wyd. cyt.

Chęć zmiany zatrudnienia jest z reguły tym rzadsza, im starsi są pracownicy. Najczęściej deklarują ją zatem aktywne zawodowo osoby w wieku 18–24 lata (aż 43% z nich nosi się z zamiarem znalezienia nowego pracodawcy) oraz mające od 25 do 34 lat (23%). Są to głównie respondenci źle oceniający własne warunki materialne (32%) oraz uzyskujący stosunkowo niskie, choć nie najniższe, dochody *per capita* (26%), częściej mieszkańcy największych miast (21%) niż osoby mieszkające w mniejszych miejscowościach (15%–16%). W grupach społeczno-zawodowych podjęcie decyzji o zmianie pracy najczęściej rozważają pracownicy usług (26%) oraz robotnicy niewykwalifikowani (24%), a w grupach wyróżnionych ze względu na formę własności zakładu pracy – osoby zatrudnione w firmach całkowicie prywatnych (21%); zob. tabele aneksowe.

Tradycyjnie już sprawdziliśmy, w jakim stopniu różnego rodzaju cechy zatrudnienia wpływają na chęć jego zmiany. Najsilniej, co oczywiste, na taki zamiar przekłada się ogólny brak satysfakcji z pracy ($r \text{ Pearsona}=0,52$; $p<0,01$). Spośród konkretnych aspektów zatrudnienia chęć zmiany pracodawcy w największym stopniu dodatnio koreluje z brakiem poczucia bezpieczeństwa zatrudnienia ($r \text{ Pearsona}=0,36$; $p<0,01$), a także z brakiem zainteresowania wykonywanymi zadaniami ($r \text{ Pearsona}=0,34$; $p<0,01$) oraz podważaniem przekonania, że są one ważne i mają sens ($r \text{ Pearsona}=0,32$; $p<0,01$). Również istotna statystycznie, choć nieco słabsza zależność związana jest z narzekaniem na zarobki ($r \text{ Pearsona}=0,27$; $p<0,01$) oraz świadczenia socjalne ($r \text{ Pearsona}=0,26$; $p<0,01$), poczuciem niemożności pełnego wykorzystania posiadanych kwalifikacji ($r \text{ Pearsona}=0,23$; $p<0,01$), a także z brakiem możliwości ich doskonalenia ($r \text{ Pearsona}=0,23$; $p<0,01$). W najmniejszym stopniu skłonność do zmiany pracy wiąże się z jej niezgodnością z posiadanym wykształceniem ($r \text{ Pearsona}=0,11$; $p<0,01$).

Jeśli weźmiemy pod uwagę dwa ogólne wymiary zatrudnienia, stanowiące rezultat zastosowanej analizy czynnikowej – stabilizacyjny i samorealizacyjny⁴, okaże się, że niezadowolenie w zakresie bezpieczeństwa zatrudnienia i satysfakcji finansowej ($r \text{ Pearsona}=0,37$; $p<0,01$) w nieco większym stopniu niż narzekanie na brak możliwości rozwoju zawodowego ($r \text{ Pearsona}=0,31$; $p<0,01$) koreluje z chęcią zmiany zatrudnienia. Co dodatkowo istotne, kwestie materialne związane z pracą oraz poczucie bezpieczeństwa zatrudnienia to czynniki, które obecnie w istotnie większym stopniu niż w latach 2006 i 2009 wiążą się z deklarowaną gotowością do zmiany pracy.

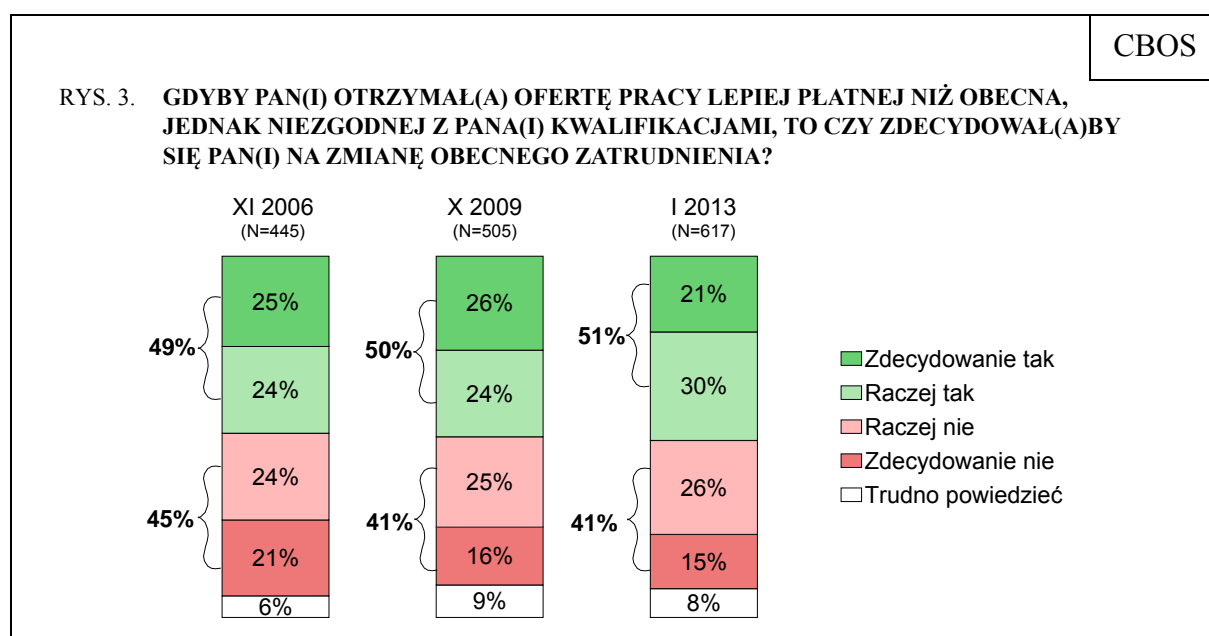
⁴ Zob. komunikat CBOS „Zadowolenie z pracy i jej oceny”, wyd. cyt.

Tabela 3

Cechy obecnej pracy respondentów	Siła związku między cechami pracy a zamiarem jej zmiany (r Pearsona)*		
	XI 2006	X 2009	I 2013
Ogólne zadowolenie z wykonywanej pracy	-0,45	-0,45	-0,52
Daje pewność zatrudnienia i poczucie stabilizacji	-0,26	-0,27	-0,36
Jest interesująca	-0,27	-0,32	-0,34
Daje poczucie, że wykonywane zadania są ważne i mają sens	-0,32	-0,31	-0,32
Przynosi dobre zarobki	-0,16	-0,15	-0,27
Łączy się z zadowalającymi świadczeniami socjalnymi	-0,12	-0,12	-0,26
Pozwala na pełne wykorzystanie posiadanych kwalifikacji	-0,23	-0,35	-0,23
Wymaga doskonalenia posiadanych umiejętności, poznawania nowych rzeczy	-	-0,19	-0,23
Jest zgodna z wykształceniem	-0,07	-0,12	-0,11

* Korelacje istotne na poziomie $\leq 0,01$

Niejako uzupełnieniem powyższych wniosków jest fakt, iż mimo że obecnie jedynie co szósty aktywny zawodowo Polak planuje zmianę zatrudnienia, to w przypadku otrzymania oferty pracy lepiej płatnej, choć niezgodnej z posiadanymi kwalifikacjami, aż połowa pracujących (51%) skłonna byłaby zmienić obecne zatrudnienie, w tym co piąty (21%) nie miałby w tym względzie żadnych wahań. Dwóch na pięciu aktywnych zawodowo respondentów (41%) nie zrezygnowałoby z obecnego zatrudnienia, przy czym jednak tylko mniej więcej co siódmy (15%) jest o tym przekonany. Należy zaznaczyć, iż od 2006 roku deklarowana gotowość do zmiany pracy utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Od roku 2009 jedynie nieznacznie ubyło zatrudnionych, którzy w przypadku oferty pracy lepiej płatnej, lecz niezgodnej z kwalifikacjami przyjęliby ją bez wahania, zwiększyła się natomiast liczba tych, którzy raczej skłanialiby się do jej przyjęcia.

Gotowość do zmiany pracy na lepiej płatną, choć niezgodną z kwalifikacjami jest tym wyższa, im młodszy wiek pracowników oraz im niższy poziom ich wykształcenia. Ponadto ofertę takiej pracy relatywnie częściej niż inni przyjęliby ci, którzy są niezadowoleni ze swojej sytuacji materialnej i uzyskują stosunkowo niskie dochody w przeliczeniu na osobę w gospodarstwie domowym. Z uwagi na status zawodowy skłonność do zmiany zatrudnienia w przedstawionej sytuacji wyrażają głównie pracownicy usług, a także robotnicy niewykwalifikowani, pracownicy administracyjno-biurowi oraz prywatni przedsiębiorcy (zob. tabele aneksowe).

Wprawdzie ogólny stosunek do wykonywanej pracy w znacznym stopniu różnicuje poziom gotowości do zmiany zatrudnienia na lepiej płatne, choć niezgodne z posiadanymi kwalifikacjami, jednak – co interesujące – również spora część tych, którzy wyrażają zadowolenie ze swojej pracy (44%), w wyżej opisanej sytuacji deklaruje chęć jej zmiany.

Tabela 4

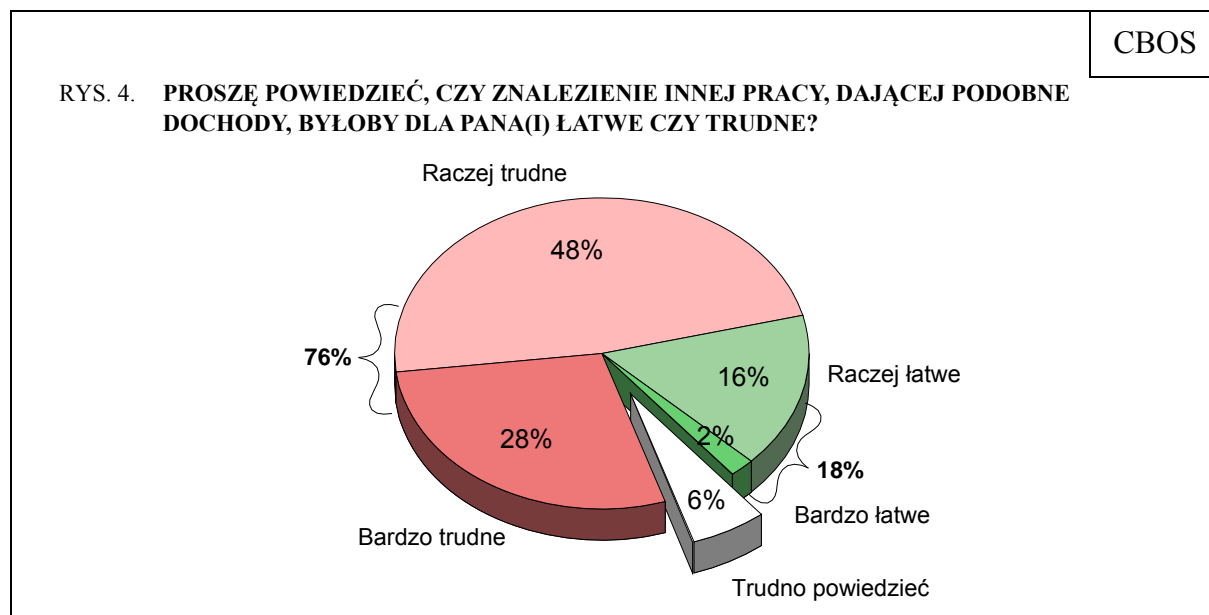
Czy, ogólnie rzecz biorąc, jest Pan(i) zadowolony(a) ze swojej pracy czy też nie?	Gdyby Pan(i) otrzymał(a) ofertę pracy lepiej płatnej niż obecna, jednak niezgodnej z Pana(i) kwalifikacjami, to czy zdecydował(a)by się Pan(i) na zmianę obecnego zatrudnienia?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Tak	44	47	9
Ani tak, ani nie	70	23	7
Nie	84	11	5

O tym, że często kwestie finansowe związane z zatrudnieniem liczą się bardziej niż zgodność wykonywanej pracy z posiadanymi kwalifikacjami, świadczy również fakt, że wśród tych, którzy swoją obecną pracę określają jako zgodną z wykształceniem, blisko dwie piąte (38%) skłonnych byłoby ją zmienić na inną – niezwiązaną z posiadanymi kwalifikacjami, ale lepiej płatną. Oczywiście skłonność taką zdecydowanie częściej (68% wskazań) wyrażają ci, którzy również obecnie nie pracują w wyuczonym zawodzie.

Tabela 5

Czy Pana(i) obecna praca jest zgodna z Pana(i) wykształceniem?	Gdyby Pan(i) otrzymał(a) ofertę pracy lepiej płatnej niż obecna, jednak niezgodnej z Pana(i) kwalifikacjami, to czy zdecydował(a)by się Pan(i) na zmianę obecnego zatrudnienia?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Tak	38	52	10
Ani tak, ani nie	66	22	12
Nie	68	27	5

Wprawdzie gotowość do zmiany zatrudnienia pod warunkiem uzyskania lepszych dochodów jest stosunkowo wysoka, jednak aż trzy czwarte aktywnych zawodowo respondentów (76%, od 2009 roku wzrost o 5 punktów) twierdzi, że znalezienie innej pracy, przynoszącej dochody podobne do obecnie uzyskiwanych, byłoby dla nich trudne. Dość pewnie na rynku pracy czuje się jedynie 18% zatrudnionych (od roku 2009 spadek o 5 punktów).

Ogólne oceny własnych szans na rynku pracy – mimo pewnych wahań – utrzymują się na względnie stabilnym poziomie, przy czym obecnie istotnie mniejszy niż dwadzieścia lat temu jest odsetek pracowników, którzy znalezienie innej pracy o porównywalnych dochodach oceniają jako bardzo trudne (od 1992 roku spadek o 19 punktów).

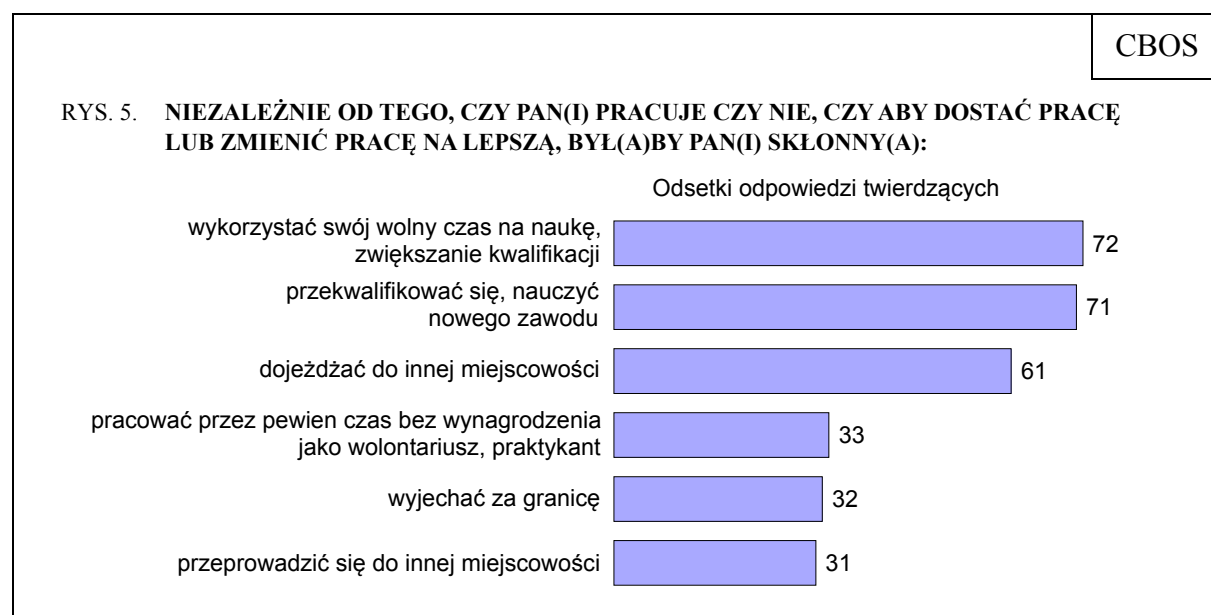
Tabela 6

Proszę powiedzieć, czy znalezienie innej pracy, dającej podobne dochody, byłoby dla Pana(i) łatwe czy trudne?	Wskazania pracujących według terminów badań					
	IV 1992 (N=809)	III 1995 (N=548)	XI 1998 (N=544)	IV 2001 (N=502)	X 2009 (N=505)	I 2013 (N=618)
w procentach						
Bardzo łatwe	3	3	3	4	4	2
Raczej łatwe	8	14	19	11	19	16
Raczej trudne	30	38	43	34	45	48
Bardzo trudne	47	40	30	48	26	28
Trudno powiedzieć	12	5	5	2	6	6
	11	77	73	82	71	76

Relatywnie lepiej niż inni swoją pozycję na rynku pracy postrzegają osoby cechujące się ponadprzeciętną mobilnością zawodową, a więc te, które w ostatnich latach przynajmniej raz zmieniały pracę oraz takie, które obecne zatrudnienie skłonne byłyby zmienić na inne. Są to przede wszystkim najmłodszy pracownicy, mieszkający w dużych miastach oraz niezadowoleni ze swojej sytuacji materialnej, częściej mężczyźni niż kobiety. Ze względu na status zawodowy do grupy tej należą przede wszystkim pracownicy usług, prywatni przedsiębiorcy oraz robotnicy niewykwalifikowani (zob. tabele aneksowe).

GOTOWOŚĆ DO POŚWIĘCEŃ W CELU ZNALEZIENIA PRACY LUB ZMIANY NA LEPSZĄ

Ogół ankietowanych zapytaliśmy, jakie działania skłonni byliby podjąć, aby znaleźć pracę lub zmienić na lepszą. Respondenci najczęściej wyrażają gotowość przeznaczenia wolnego czasu na naukę w celu podniesienia posiadanych kwalifikacji (72% wskazań) oraz skłonność do przekwalifikowania się, nauczania nowego zawodu (71%). Trzy piąte badanych (61%) twierdzi, że mogłoby dojeżdżać do pracy do innej miejscowości. Jedynie mniej więcej co trzeci respondent w celu zdobycia pracy lub zmiany obecnej na lepszą zgodziłby się pracować przez pewien czas jako wolontariusz, praktykant – bez pobierania pensji (33%), skłonny byłby wyjechać za granicę (32%) lub przeprowadzić się do innej miejscowości (31%).

Okazuje się, że deklarowana skłonność do poświęceń w celu znalezienia pracy jest istotnie większa niż jeszcze cztery lata temu, co zapewne wynika z realnego pogorszenia się sytuacji na rynku pracy w Polsce stanowiącego skutek światowego kryzysu ekonomicznego. Znacząco wzrosła przede wszystkim wyrażana gotowość do podnoszenia posiadanych kwalifikacji oraz nauczania się nowego zawodu (po 11 punktów). Przybyło tych, którzy skłonni byliby dojeżdżać do pracy w innej miejscowości (o 8 punktów). Tylko w nieco mniejszym stopniu zwiększyły się odsetki osób gotowych pracować przez pewien czas bez wynagrodzenia (w charakterze wolontariusza, praktykanta) oraz chętnych do podjęcia pracy za granicą (po 6 punktów). Nieznacznie (o 3 punkty) przybyło również tych, którzy w celu podjęcia pracy zgodziliby się przeprowadzić do innej miejscowości.

Tabela 7

Niezależnie od tego, czy Pan(i) pracuje czy nie, czy aby dostać pracę lub zmienić pracę na lepszą, był(a)by Pan(i) skłonny(a):	Odpowiedzi twierdzące według terminów badań		Różnica
	2009	2013	
	w procentach		
– wykorzystać swój wolny czas na naukę, zwiększanie kwalifikacji	61	72	+11
– przekwalifikować się, nauczyć nowego zawodu	60	71	+11
– dojeżdżać do innej miejscowości	53	61	+8
– pracować przez pewien czas bez wynagrodzenia jako wolontariusz, praktykant	27	33	+6
– wyjechać za granicę	26	32	+6
– przeprowadzić się do innej miejscowości	28	31	+3

Jeśli wziąć pod uwagę wyłącznie osoby aktywne zawodowo, to ich skłonność do poświęceń w celu znalezienia pracy lub zmiany posiadanej na lepszą jest wyższa niż przeciętnie wśród ogółu dorosłych Polaków w zakresie podnoszenia posiadanych kwalifikacji, dojazdów do innej miejscowości oraz zmiany zawodu. Nieco rzadziej niż ogół badanych skłonne są one pracować przez pewien czas w charakterze praktykanta lub wolontariusza, a jeśli chodzi o wyjazd do pracy za granicę lub przeprowadzkę do innej miejscowości w Polsce, wyrażana przez nie skłonność nie odbiega od notowanej dla całej próby. Wśród tych, którzy chcieliby zmienić swoje obecne miejsce zatrudnienia, gotowość do poświęceń w celu realizacji tego planu jest istotnie wyższa niż wśród ogółu badanych – bez względu na omawiane działania, przy czym również oni stosunkowo rzadko zgodziliby się pracować początkowo bez wynagrodzenia (37% wskazań) oraz przeprowadzić do innej miejscowości (39%). Zdecydowanie częściej natomiast niż ogół badanych czy też ogół zatrudnionych skłanialiby się ku wyjazdowi do pracy za granicę (54%).

Tabela 8

Niezależnie od tego, czy Pan(i) pracuje czy nie, czy aby dostać pracę lub zmienić pracę na lepszą, był(a)by Pan(i) skłonny(a):	Odpowiedzi twierdzące		
	ogółu badanych	zatrudnionych (N=618)	zamierzających zmienić pracę (N=100)
	w procentach		
– wykorzystać swój wolny czas na naukę, zwiększanie kwalifikacji	72	80	92
– przekwalifikować się, nauczyć nowego zawodu	71	75	89
– dojeżdżać do innej miejscowości	61	66	73
– pracować przez pewien czas bez wynagrodzenia jako wolontariusz, praktykant	33	30	37
– wyjechać za granicę	32	32	54
– przeprowadzić się do innej miejscowości	31	30	39

Sumaryczny wskaźnik gotowości do poświęceń w celu znalezienia zatrudnienia lub zmiany pracy na lepszą pozwala stwierdzić, iż przeciętny Polak spośród sześciu wyżej omówionych działań skłonny byłby podjąć trzy (średnia = 2,94). Stosunkowo najwyższą wartość wskaźnik ten przyjmuje dla najmłodszych badanych – w wieku od 18 do 24 lat (4,29) oraz od 25 do 34 lat (3,73), w tym przede wszystkim dla uczniów i studentów (4,57). W dalszej kolejności do grupy osób cechujących się najwyższą deklarowaną elastycznością zawodową należy zaliczyć bezrobotnych (3,63), prywatnych przedsiębiorców (3,61), osoby z wyższym wykształceniem (3,50), robotników wykwalifikowanych (3,45), kadre kierowniczą i specjalistów wyższego szczebla (3,31) oraz mieszkańców najmniejszych miast (3,20). Ze względu na formę własności zakładu pracy najwyższą gotowość do poświęceń w celu uzyskania zatrudnienia wyrażają osoby pracujące w spółkach właścicieli prywatnych i państwa (3,51) oraz w sektorze prywatnym poza rolnictwem (3,35) – patrz tabela 9.

Tabela 9

Cechy społeczno-demograficzne	Przeciętna wartość wskaźnika gotowości do poświęceń w celu znalezienia zatrudnienia lub zmiany pracy na lepszą*	Odchylenie standardowe
Ogółem	2,94	1,86
Płeć		
Mężczyźni	3,02	1,85
Kobiety	2,87	1,87
Wiek		
18–24 lata	4,29	1,41
25–34	3,73	1,36
35–44	3,10	1,48
45–54	3,00	1,72
55–64	1,90	1,85
65 lat i więcej	1,92	2,02
Miejsce zamieszkania		
Wieś	2,76	1,92
Miasto do 20 tys.	3,20	1,83
20–100 tys.	3,08	1,72
101–500 tys.	2,94	1,87
501 tys. i więcej mieszkańców	2,98	1,87
Wykształcenie		
Podstawowe	2,37	2,08
Zasadnicze zawodowe	2,73	1,83
Średnie	3,15	1,74
Wyższe	3,50	1,60
Grupa społeczno-zawodowa (pracujący)		
Kadra kierownicza, specjaliści z wyższym wykształceniem	3,31	1,62
Średni personel, technicy	2,96	1,79
Pracownicy administracyjno-biurowi	3,14	1,63
Pracownicy usług	3,19	1,51
Robotnicy wykwalifikowani	3,45	1,49
Robotnicy niewykwalifikowani	2,76	1,80
Rolnicy	2,11	1,69
Pracujący na własny rachunek	3,61	1,35
Bierni zawodowo		
Renciści	2,06	2,02
Emeryci	1,97	2,02
Uczniowie i studenci	4,57	1,30
Bezrobotni	3,63	1,52
Pracuje w:		
instytucji państwowej, publicznej	3,06	1,75
spółce właścicieli prywatnych i państwa	3,51	1,32
sektorze prywatnym poza rolnictwem	3,35	1,51
prywatnym gospodarstwie rolnym	2,06	1,65
Dochody na jedną osobę w gospodarstwie domowym		
Do 500 zł	3,07	1,85
501–750 zł	2,85	1,82
751–1000 zł	2,89	1,89
1001–1500 zł	2,86	1,92
Powyżej 1500 zł	3,08	1,77
Ocena warunków materialnych gospodarstwa domowego		
Złe	2,57	1,99
Średnie	2,88	1,86
Dobre	3,14	1,79

* Wskaźnik powstał ze zliczenia odpowiedzi twierdzących na pytanie o gotowość do podjęcia różnego rodzaju działań w celu znalezienia pracy lub zmiany na lepszą i przyjmuje wartości od 0 do 6

Notowany w Polsce od 2009 roku wzrost stopy bezrobocia rejestrowanego⁵, który znajduje potwierdzenie w monitorowanych przez nas co miesiąc wskaźnikach postrzeganej sytuacji na lokalnych rynkach pracy (od stycznia 2009 roku liczba osób przekonanych, że w ich miejscu zamieszkania lub okolicy trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę, wzrosła z 34% do 44%, a liczba tych, które twierdzą, że nie można znaleźć żadnego zatrudnienia, zwiększyła się z 12% do 22%), zdaje się tłumaczyć spadek mobilności zawodowej w naszym kraju.

Coraz ważniejszym motywem wpływającym na skłonność do zmiany zatrudnienia są, jak się okazuje, kwestie finansowe. Jednakże w opinii zdecydowanej większości respondentów aktywnych zawodowo (76%, od 2009 roku wzrost o 5 punktów) znalezienie innej pracy o dochodach nawet porównywalnych z uzyskiwanymi obecnie byłoby dla nich trudne. Wszystko to sprawia, iż wzrasta skłonność Polaków do poświęceń w celu znalezienia pracy lub zmiany obecnie wykonywanej na bardziej satysfakcjonującą. Zdecydowanie częściej niż niespełna cztery lata temu wyrażają oni chęć podnoszenia posiadanych kwalifikacji oraz uczenia się nowego zawodu. Istotnie zwiększyły się także odsetki osób skłonnych dojeżdżać do pracy w innej miejscowości, pracować przez pewien czas bez wynagrodzenia (w charakterze wolontariusza, praktykanta) oraz wyjechać do pracy za granicę.

Opracował
Rafał BOGUSZEWSKI

⁵ www.stat.gov.pl

A N E K S

Tabela 1

		Czy w ciągu ostatnich 5 lat zmienił(a) Pan(i) miejsce pracy?		Liczba osób
		Tak	Nie	
		%	%	
Ogółem		31	69	618
Płeć	Mężczyźni	31	69	331
	Kobiety	31	69	287
Wiek	18-24 lata	54	46	46
	25-34	44	56	187
	35-44	29	71	161
	45-54	16	84	135
	55-64	18	82	80
	65 lat i więcej	9	91	9
Miejsce zamieszkania	Wieś	25	75	210
	Miasto do 20 tys.	34	66	103
	20-100 tys.	31	69	118
	101-500 tys.	28	72	89
	501 tys. i więcej mieszk.	42	58	99
Wykształcenie	Podstawowe	35	65	48
	Zasadnicze zawodowe	24	76	147
	Średnie	33	67	236
	Wyższe	33	67	186
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	24	76	109
	Średni personel, technicy	29	71	48
	Pracownicy adm.-biurowi	29	71	80
	Pracownicy usług	50	50	85
	Robotnicy wykwalifikowani	38	62	125
	Robotnicy niewykwalifik.	42	58	38
	Rolnicy	2	98	67
	Pracujący na własny rach.	27	73	40
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	19	81	142
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	41	59	117
	sekt. pryw. poza rolnict.	41	59	264
	prywatnym gosp. rolnym	4	96	70
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	40	60	55
	501-750	33	67	64
	751-1000	38	62	81
	1001-1500	32	68	90
	Powyżej 1500 zł	32	68	153
Ocena własnych war. mater.	Złe	39	61	52
	Średnie	27	73	264
	Dobre	33	67	302
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	18	82	26
	Raz w tygodniu	23	77	287
	1-2 razy w miesiącu	35	65	77
	Kilka razy w roku	36	64	153
	W ogóle nie uczestniczy	50	50	75
Poglądy polityczne	Lewica	37	63	98
	Centrum	28	72	200
	Prawica	26	74	199
	Trudno powiedzieć	39	61	122

Tabela 2

		Jeśli zmieniał(a) Pan(i) pracę, to ile razy?		Liczba osób
		Średnia	Odchylenie standardowe	
Ogółem		1,96	1,40	191
Płeć	Mężczyźni	2,09	1,47	102
	Kobiety	1,80	1,32	89
Wiek	18-24 lata	2,36	1,58	25
	25-34	2,03	1,45	83
	35-44	1,81	1,42	47
	45-54	1,76	1,23	21
	55-64	1,62	,95	14
	65 lat i więcej	2,00	.	1
Miejsce zamieszkania	Wieś	1,70	,88	53
	Miasto do 20 tys.	2,37	1,80	35
	20-100 tys.	1,87	1,35	36
	101-500 tys.	2,11	1,26	24
	501 tys. i więcej mieszk.	1,92	1,66	42
Wykształcenie	Podstawowe	2,47	1,27	17
	Zasadnicze zawodowe	1,91	1,75	36
	Średnie	1,92	1,26	77
	Wyższe	1,89	1,40	61
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	1,93	1,75	26
	Średni personel, technicy	2,30	2,08	14
	Pracownicy adm.-biurowi	1,55	,84	23
	Pracownicy usług	1,78	1,05	43
	Robotnicy wykwalifikowani	2,17	1,62	48
	Robotnicy niewykwalifik.	2,18	1,11	16
	Rolnicy	1,00	,00	1
Pracujący na własny rach.	1,95	1,38	11	
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	1,49	,67	26
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	2,12	1,64	48
	sekt. pryw. poza rolnict.	2,02	1,44	107
	prywatnym gosp. rolnym	1,38	,59	3
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	1,85	1,32	22
	501-750	1,75	,87	21
	751-1000	1,85	,91	30
	1001-1500	1,75	1,00	29
	Powyżej 1500 zł	1,85	1,74	48
Ocena własnych war. mater.	Złe	1,76	,93	20
	Średnie	2,04	1,49	72
	Dobre	1,94	1,43	99
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	1,33	,84	5
	Raz w tygodniu	1,76	1,03	66
	1-2 razy w miesiącu	1,83	,90	27
	Kilka razy w roku	2,43	2,00	56
	W ogóle nie uczestniczy	1,76	1,11	38
Poglądy polityczne	Lewica	1,73	1,23	36
	Centrum	2,00	1,49	55
	Prawica	1,98	1,00	52
	Trudno powiedzieć	2,06	1,80	47

Tabela 3

		Czy aktualnie zamierza Pan(i) zmienić swoją główną pracę?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		16	82	2	618
Płeć	Mężczyźni	17	81	2	331
	Kobiety	15	83	2	287
Wiek	18-24 lata	43	57		46
	25-34	23	75	2	187
	35-44	12	85	3	161
	45-54	10	88	2	135
	55-64	6	93	1	80
	65 lat i więcej	8	92		9
Miejsce zamieszkania	Wieś	15	83	2	210
	Miasto do 20 tys.	15	84	1	103
	20-100 tys.	16	83	1	118
	101-500 tys.	16	82	2	89
	501 tys. i więcej mieszk.	21	75	4	99
Wykształcenie	Podstawowe	15	85		48
	Zasadnicze zawodowe	13	84	3	147
	Średnie	17	83	1	236
	Wyższe	18	78	4	186
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	15	81	5	109
	Średni personel, technicy	12	88		48
	Pracownicy adm.-biurowi	13	84	2	80
	Pracownicy usług	26	71	2	85
	Robotnicy wykwalifikowani	18	81	1	125
	Robotnicy niewykwalifik.	24	76		38
	Rolnicy	8	90	2	67
	Pracujący na własny rach.	4	94	2	40
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	10	88	2	142
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	16	80	4	117
	sekt. pryw. poza rolnict.	21	77	1	264
	prywatnym gosp. rolnym	9	90	2	70
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	17	83		55
	501-750	26	72	2	64
	751-1000	15	85		81
	1001-1500	21	76	3	90
	Powyżej 1500 zł	14	85	1	153
Ocena własnych war. mater.	Złe	32	68		52
	Średnie	15	83	2	264
	Dobre	14	84	2	302
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	8	88	4	26
	Raz w tygodniu	12	87	1	287
	1-2 razy w miesiącu	16	82	2	77
	Kilka razy w roku	18	78	4	153
	W ogóle nie uczestniczy	29	70	1	75
Poglądy polityczne	Lewica	23	77		98
	Centrum	16	80	4	200
	Prawica	11	87	2	199
	Trudno powiedzieć	19	80	1	122

Tabela 4

		Gdyby Pan(i) otrzymał(a) ofertę pracy lepiej płatnej niż obecna, jednak niezgodnej z Pana(i) kwalifikacjami, to czy zdecydował(a)by się Pan(i) na zmianę obecnego zatrudnienia?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		51	41	8	617
Płeć	Mężczyźni	50	42	8	330
	Kobiety	53	39	8	287
Wiek	18-24 lata	70	26	4	46
	25-34	61	33	6	187
	35-44	47	44	9	160
	45-54	50	39	11	135
	55-64	33	59	8	80
	65 lat i więcej	8	92		9
Miejsce zamieszkania	Wieś	51	43	6	210
	Miasto do 20 tys.	56	38	6	103
	20-100 tys.	54	37	9	118
	101-500 tys.	44	49	7	89
	501 tys. i więcej mieszk.	50	35	15	98
Wykształcenie	Podstawowe	63	34	3	48
	Zasadnicze zawodowe	53	38	10	147
	Średnie	53	43	4	235
	Wyższe	46	42	12	186
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	30	53	17	109
	Średni personel, technicy	37	50	14	48
	Pracownicy adm.-biurowi	62	35	3	80
	Pracownicy usług	71	23	6	85
	Robotnicy wykwalifikowani	59	35	6	125
	Robotnicy niewykwalifik.	64	31	5	38
	Rolnicy	35	58	7	67
Pracujący na własny rach.	62	33	5	39	
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	41	50	9	142
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	57	33	10	117
	sekt. pryw. poza rolnict.	60	33	7	263
	prywatnym gosp. rolnym	37	56	7	70
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	62	33	5	55
	501-750	73	27		64
	751-1000	49	42	9	81
	1001-1500	51	44	5	90
	Powyżej 1500 zł	43	49	7	153
Ocena własnych war. mater.	Złe	67	32	1	52
	Średnie	55	34	10	263
	Dobre	45	48	7	302
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	29	63	8	26
	Raz w tygodniu	44	49	7	286
	1-2 razy w miesiącu	54	32	14	77
	Kilka razy w roku	67	25	8	153
	W ogóle nie uczestniczy	52	44	4	75
Poglądy polityczne	Lewica	58	35	7	98
	Centrum	49	42	9	200
	Prawica	44	50	7	198
	Trudno powiedzieć	62	29	8	122

Tabela 5

		Proszę powiedzieć, czy znalezienie innej pracy, dającej podobne dochody, byłoby dla Pana(i) łatwe czy trudne?			Liczba osób
		Łatwe	Trudne	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		18	76	6	618
Płeć	Mężczyźni	22	72	6	331
	Kobiety	13	80	7	287
Wiek	18-24 lata	26	67	7	46
	25-34	20	72	7	187
	35-44	16	77	8	161
	45-54	12	84	4	135
	55-64	17	79	4	80
	65 lat i więcej	35	57	8	9
Miejsce zamieszkania	Wieś	11	85	4	210
	Miasto do 20 tys.	20	79	1	103
	20-100 tys.	17	78	5	118
	101-500 tys.	25	65	9	89
	501 tys. i więcej mieszk.	22	62	16	99
Wykształcenie	Podstawowe	20	74	6	48
	Zasadnicze zawodowe	18	79	3	147
	Średnie	17	78	5	236
	Wyższe	17	72	11	186
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	18	71	11	109
	Średni personel, technicy	20	71	10	48
	Pracownicy adm.-biurowi	9	84	7	80
	Pracownicy usług	25	73	2	85
	Robotnicy wykwalifikowani	19	75	6	125
	Robotnicy niewykwalifik.	23	72	5	38
	Rolnicy	8	90	2	67
Pracujący na własny rach.	25	68	7	40	
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	12	81	8	142
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	14	79	7	117
	sekt. pryw. poza rolnict.	24	69	7	264
	prywatnym gosp. rolnym	8	89	3	70
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	14	84	2	55
	501-750	16	80	4	64
	751-1000	19	79	2	81
	1001-1500	13	77	10	90
	Powyżej 1500 zł	22	74	4	153
Ocena własnych war. mater.	Złe	28	68	4	52
	Średnie	13	81	5	264
	Dobre	20	73	7	302
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	13	79	8	26
	Raz w tygodniu	12	85	4	287
	1-2 razy w miesiącu	21	71	8	77
	Kilka razy w roku	23	68	9	153
	W ogóle nie uczestniczy	27	65	8	75
Poglądy polityczne	Lewica	21	72	7	98
	Centrum	18	74	9	200
	Prawica	19	78	4	199
	Trudno powiedzieć	13	81	5	122